СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 234. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 8-го жовтня 1935. — VOL. XLIII. No. 234. Jersey City, N. J., Tuesday, October 8, 1935. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ОБМЕЖУЄ ПОДОРОЖУВАННЯ АМЕРИКАНЦІВ НА ІТАЛІЙСЬКИХ КОРАБЛЯХ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт видав з приводу італійсько-етіпської війни до американських горожан нову проклямацію, що відноситься до подорожування на кораблях воюючих сторін.

Президент зазначує в своїй проклямації, що видає її згідно з законом, що його ухвалив конгрес на своїй останній сесії. Президент каже, що на жаль, настала війна між Італією й Етіопією та що це його заставляє видати осторогу до американських горожан, щоб не подорожували на кораблях воюючих сторін. Хто подорожує проти цеї осторогу, той робить це на власне ризико; значиться, американський уряд не буде побиватися за його права, як йому щось станеться.

Приказ не відноситься до тих Американців, що тепер уже знаходяться на кораблі якоїсь воюючої сторони, або захоче вернутись таким кораблем з чужини до Америки впродовж 90 днів.

З огляду на те, що Етіопія не має кораблів, ця проклямація звернена проти подорожування на італійських кораблях.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ЗБИРАЄТЬСЯ ПРОЧИСТИТИСЯ З БОЛЬШЕВИКІВ.

АТЛЕНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — Виконавчий уряд Американської Федерації Праці подав до публичного відома, що він думає дати на цій конвенції організації відповідь на пропозицію співпраці, яку ухвалив останній конгрес „комінтерну", що відбувся літом у Москві.

Виконавчий комітет уже виготовив у цій справі резолюцію, щоб робітничі юнії викинули зо своїх рядів усіх комуністів, себто тих, що пропагують насильну зміну американської форми правління. Уряд юнії виходить із заложення, що московська ухвала була вислідом невдалих заходів большевиків побудувати свої комуністичні конкуренційні робітничі юнії; побачивши свою невдачу, вони тепер хочуть залізти в загальні робітничі юнії, щоб вертіти з середини.

ГУВЕР ПРОТИ „МАНІЇ РОЗТРАТИ".

ОВКЛЕНД (Каліфорнія). — На так званій західно-стейтовій републиканській конвенції виступив з промовою бувший президент Гувер та осудив у ній гостро „велитенську розстратність" демократичного уряду.

ВБИВСТВО ПІКЕТНИКА В МОЛОЧАРСЬКІМ СТРАЙКУ.

ШІКАҐО. — На тлі молочарського страйку, що тревае від якогось часу, прийшло до поважної сутички, в котрій один страйкуючий фармер стратив життя.

Герман Слейтер, 41-літний фармер з Берлингтону, Висконсин, пробував з 2000 іншими пікетниками здержати валку „троків", що везли молоко до Шікаґа дорогою ч. 62. Перший моторовий віз з молоком віхав на Слейтера та вбив його на місці.

Дві години потім поліція арештувала двох візників, що їхали на цьому „троку".

СТЯГНУЛИ МОРСЬКОГО ВЕЛИКАНА З ПІДВОДНОЇ СКЕЛІ.

КІНГСТОН (Джемейка). — У суботу під вечір удалося Голяндсько-Американській лінії стягнути з підводної скелі застряглий на ній пасажирський корабель цеї лінії, „Ротердам".

По огляненню корабля інжиніри переконалися, що „Ротердам" не ушкоджений. Стояв він на рифі майже шість днів.

Стягнення „Ротердаму" зо скелі було найбільшою роботою того роду в історії морської плавби. Корабель має 24,000 тон містоти.

ІМІҐРАНТИ ВЕРТАЮТЬСЯ В ЩОРАЗ МЕНШІМ ЧИСЛІ.

ВАШИНҐТОН. — Іміґраційний уряд подає, що за його обчисленнями тепер вертається до Европи щораз менше іміґрантів.

Число повертаючих іміґрантів почало зростати від 1930-го року, себто від часу, як депресія почалась на добре. Це число зростало постійно з року на рік, аж цього року воно почало спадати.

Уряд пояснює це поправою економічних обставин та загальним кращим настроєм серед населення в краю, що заставляє багато ненатуралізованих іміґрантів пробувати перебути депресію в Америці.

ЗАГРОЗА НОВОГО СТРАЙКУ ШОВКОВИХ РОБІТНИКІВ.

ПЕТЕРСОН (Ню Джерзі). — Робітники й робітниці при виробі звичайного шовку зажадали від власників фабрик кращих умов. Як власники не захочуть згодитися на скликання конференції для обговорення домагань, робітники збираються на страйк.

ЗА АҐІТАЦІЮ ПРОТИ ПОДАТКІВ.

Провідника французького селянського фронту, Доржере, засудили на 6 місяців вязниці за те, що намовляв селян, щоб не платили податків. Апеляційний суд у Руан змінив цей присуд, обнизивши кару на чотири місяці вязниці.

ЗЛОВЖИВАННЯ В РІВЕНСЬКОМУ МАГІСТРАТІ.

З доручення слідчого судді в Рівному арештовано трох урядовців міської управи, Сенька, Брока і Зигмунтовича, за грошеві зловживання. Арештування викликали в місті велике враження і стягнули до Рівного воєвідську адміністраційну комісію, що переводить ревізію цілої міської господарки.

ЧИ ЦЕ НЕ БУДЕ СОРОМ?

Під таким заголовком помістило ужгородське „Українське Слово" вістку про майбутній склад краєвого заступництва на Закарпатті. „Довідуємося, пише „Українське Слово", що урдові круги і провід аграрної партії плянують уложити раду (виділ) краєвого заступництва так, що там дістануться 2 Чехи, 2 Жиди й один Українець (Русин). Значить, у керуючім органі краю буде лиш один Українець. З цілого Підкарпаття.

„Ми думаємо, пише дальше У. С., що це буде стид, сором, як дома так і перед світом. Дві третини нашого краю є неспірно Українці (Русини) і, на нашу думку, також у тій раді відповідно тому числу має бути заступлена наша народність. Тож не один Українець (Русин) має бути, але чотири. Інакше трудно то буде назвати радою (виділом) підкарпатського народу".

ШАНТАЖ ЗА ПОСЕРЕДНИЦТВО ПОЧТОВОГО ГОЛУБА.

Того роду шантаж трапився в Будапешті. Один жонатий лікар залюбився в одній замужній жінці. Коли одного дня виходили з дому, де зустрічалися, хтось непостережно сфотографував їх. Чергового дня дістав лікар лист з фотографією, на якій була пара закоханих, а водночас доручив йому листоноша пуделко, де був почтовий голуб. Лікар спочатку не розумів того оригінального дарунку, але по кількох хвилинах відозвався телефон і якийсь шантажист зажадав від лікаря, щоби він до ніжки голуба привязав 200 пенґо та випустив голуба на волю. В противному випадку погрожував шантажист, що він використає знимку, де слід. Лікар бажав оминути скандалу і виконав домагання шантажиста.

ТРАГЕДІЯ В ДУХОБОРСЬКІЙ КОЛЬОНІЇ.

В кольонії Веригін, Саск., 30-літня Єлисавета Чернов застрілила свого чоловіка, 35-літнього Петра, а потім отруїлась. Причиною такого вчинку цієї молодої духоборської жінки було підозріння, що її чоловік зраджує її. Осталися сиротами троє дітей.

ЧОЛОВІК РОСТЕ.

З найновіших статистик виходить, що люди чимраз більше ростуть. Професор Шапідо, що студіює це питання, твердить, що наші нащадки будуть вищими від нас і не будуть мати на голові волосся.

СЛОВАЦЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ ПРОТИ СОВЄТІВ.

Підчас чехословацьких маневрів біля мадярської границі склався інцидент, що причинився до негайного відізду совєтської військової делеґації. Вона відмовилася взяти участь у маніфестації в честь першого чехословацького міністра військових справ, Стефаника, кажучи, що Стефаник був ворогом Совєтів. Поведення совєтської військової делеґації викликало серед словацьких полків, відкомандованих на цей свято, велике обурення і довело до бурхливих демонстрацій проти Москви. Незабаром совєтська делеґація відіхала до Праги.

ЗОЛОТА НЕБАВКОМ НЕ БУДЕ.

Один визначний лондонський ґеольоґ мав цими днями у Лондоні відчит на тему скількости золота, яке має наша земля. Від 1492 р. (вікриття Америки) до 1934 р. добули з землі 33,350 міліонів грамів щирого золота, з цього більш як половину за... останні 34 роки. Коли при сучасній техніці будуть добувати золото так далі, то за яких 20 літ треба буде цю працю спинити на золотих полях, досі відомих. Можна передбачити, що головну скількість золота вживатимуть небавком виключно для карбування грошей і що треба буде задуматися, чим можна буде цей дорогоцінний метель заступити.

ЗВИРОДНІЛІ ДІТИ.

Черновецька поліція арештувала 12-літнього В. Ш. і 14-літнього М. А. Вони обидва напали в однім городі 9-літню Орес. Іл. і знасилували її. Лікар оглянув дівчину і ствердив, що її тяжко покалічено. Обох хлопців передано судови.

ЯК НА ФІЛЬМІ.

Незвичайна еротична історія склалася в Станиславові. Донька богатих родичів, Ерна Рамер, занедужала на тиф. Стан її був дуже важкий і лікарі робили слабу надію на видужання. Покликаний спеціяліст зі Львова порадив як єдиний ратунок трансфузію крови. До цього заходу зголосився добровільно 28-літній учитель Яков Літнер, що віддавна любився в Рамерівній. Лікарський захід пощастився і Рамерівна незабаром видужала. Тоді Літнер заявив їй та її родичам, що тільки любов до Ерни спонукала його жертвувати власну кров. Але до подружжя між молодими не прийшло, бо родичі хотіли мати зятя богатого. Тимчасом уплив крови підорвав слабий організм Літнера. Він почав хорувати, стався меланхолійним, аж врешті, вихавши на літнище, помер. Відтоді дівчина не мала спокою. Казала, що наречений навідує її у снах і переслідує. Недавно вона збожеволіла.

ЗАПАХ З ЛІТАКА.

З Теґерану до Перського заливу перевозили недавно літаком бочку рожаного олійку. Бочка була нещільна й запах олійку був такий міцний, що летун мусів олійок вилити, щоб не забили його паморокн. Олій, наче манна з неба, впав на одно село. Мешканці мусіли покинути свої хати і провести ніч поза селом, заки не знищать убийчого запаху.

УКРАЇНЕЦЬ ЗДОБУВ ПРЕМІЮ НА ПОЕТИЧНОМУ КОНКУРСІ.

Саскачеванська філія Товариства Канадських Письменників розписала була конкурс на написання найкращої поеми англійською мовою. Одну з перших нагород дістав священик української баптистської церкви, Іван Кмета в Саскатуні. Винагороджений твір має назву "SWAN RIVER WHISPERS" (Ріка Сван шепоче). Священик Кмета прибув у Канаду зо Східніх Українських Земель шість літ тому. Серед місцевих Українців відомий зо своєї поетичної творчости.

СОВЄТСЬКІ ҐОБЕЛІНИ З ПЕЧЕРСЬКОЇ ЛАВРИ.

В будинках колишньої Печерської Лаври в Києві влаштували большевики виробництво українських ґобелінів. Проєкти ґобелінів виладжують українські мистці, м. і. Петрицький, Падалка, Деригуз, Петренко. Перший ґобелін „Колхозні селянки вертаються з поля" на основі проєкту Деригуза є вже на викінченні.

ВТЕКЛА ВІД ЦИВІЛІЗАЦІЇ.

Відома англійська спортсменка Беті Карстерс, одна з найвизначніших автомобілістоk, продала всі свої земські посілости, авта, моторові судна і т. п. і виїхала на острови Багама. Закупила там від англійського уряду малий острів Ґваль Кей і рішила там осісти, осторонь від усякої цивілізації. Вона хоче причинитися до піднесення культури місцевих мешканців, засновувати школи, шпиталі, будувати дороги і т. п.

НАЙВИЩИЙ ЧОЛОВІК.

Найвищим чоловіком на світі є тепер 23-літній Фінець, Вайне Милиріно. Він високий 2 метри й 48 цм. і важить 175 кг. Родичі його є зовсім нормального росту. Зрештою Вайне Милиріно має зовсім пропорціональну будову тіла, тому в 20-тому році життя його взяли до війська, де цілий рік був гордощами цілої армії. Лікарі з ріжних країв приїздили до Фінляндії, щоби подивитись на цього дивоглядa. Тепер він сам показує себе світови і подорожує по Европі.

НЕБІЖЧИК ЗАГРАВ МАРША.

В грецькому селі Вариґа відбувався цими днями похорон одного Грека. Нагло небіжчик піднявся в отвореній труні, вискочив з неї і серед великого переполоху присутних кинувся на музикантів, вирвав одному з них трубу та заграв марша. Небіжчик так перелякав село, що досі воно ще не успокоїлось. Ціле село вірило, що він помер, а він був тільки в летаргу.

ЯК ПАЧКУЄТЬСЯ ГРОШІ.

Замітач вулиць в австрійськім місті Лінц завважав цими днями, що від авта з чехословацькими знаками відорвалося ззаду резервове колесо. Авто не зупинилося, хоч замітач накликував зупинитися. Замітач рішив спрятати колесо. Та виявилося, що воно таке тяже, що ледви його підніс. Покликав поліцію, а вона знайшла в колесі 18 тисяч срібних 5 шилінгових монет, що мали бути перепачковані до Чехословаччини. Авто щезло.

ІТАЛІЙЦІ ПІМСТИЛИ „НАЦІОНАЛЬНУ ГАНЬБУ"

АДОВА (Етіопія). — Італійська армія здобула місто Адову, а тимсамим змазала в розумінні Італійців те тавро, яке нагадувало їм розгром 15,000 італійських жовнірів під Адовою в 1896 році. Як тільки ввійшли до міста італійські частини, негайно виставили на середині міста памятник у честь поляглих у 1896 році італійських жовнірів. Памятник цей виготовив один з кращих італійських різбарів. Привезено його сюди з цілю, щоб його поставити в Адові й тим звеличити память італійських героїв.

ІТАЛІЙЦІ МАЙЖЕ НЕ МАЮТЬ ЖЕРТВ У ЛЮДЯХ.

АДОВА.—Італійці заняли вже майже цілу прибережну провінцію і то майже без жертв. Їх наступ був добре підготовлений летунськими ескадронами, а потім кавалерією. Піхота займає позиції під охороною артилерії. Крім того італійська армія наступає дуже обережно й поволі. Найбільша біда з водою.

СТОЛИЦЯ ЗАХОДИТЬСЯ ВІД РАДОСТИ.

РИМ. — Як тільки проголошено урядовий комунікат про здобуття Адови, по цілім місті почали ріжні групи як на замовлення демонстраційні походи з таблицями, на яких видніли такі написи як „Сьогодня ми в Адові, а завтра в Адіс Абабі".

МУСОЛІНІ НЕ УСТУПИТЬ.

РИМ. — Один з найбільших французьких кореспондентів мав розмову з Мусоліні́єм зараз, як тільки надійшли з Африки вісти про італійські побіди і заняття Адови. Кореспондент поґратулював спершу Мусоліні́єви зпиводу побіди і того, що в тій боротьбі вибивалися на перше місце його зять і його сини. Мусоліні відповів, що вони тільки сповнили свій жовнірський обовязок. Кореспондент набрав враження, що Мусоліні вже не заверне зі шляху, на який вступив, як теж є того переконання, що влада диктатора не є нічим загрожена.

ХВАЛИТЬ ЕТІОПСЬКИХ ЖОВНІРІВ.

РИМ. — Мусоліні каже, що Етіопець є добрим жовніром, але не таким як Араб, котрий буде боротися навіть одинцем проти цілої колюмни ворогів. Араб сховається за верблюда і стріляє, не зважаючи на перевагу по стороні ворога. Етіопець бореться дуже завзято, але в масі.

ЗА ЕМАНЦИПАЦІЮ ЧОРНИХ.

НЕЙРОБІ (Кенія). — „Кікю Сентрел Асосієйшен", організація не визнана урядом, ухвалила резолюцію, в якій дається признання британському урядови за його оборону Етіопії в Лізі Націй, але заразом взиває чорних визискати нагоду до звільнення себе зпід імперіялізму чужинецьких урядів.

МЕК ДОНЕЛД ПРОТИ ДИКТАТУРИ.

ЛОНДОН. — Бувший премієр Ремзей Мек Донелд скритикував поведення Італії супроти Етіопії, підносячи, що цей спір могла і повинна була вирішити тільки Ліґа Націй. У звязку з тим виступив він теж проти диктатур зліва й зправа. Мек Донелд каже, що де є диктатура, там є самоволя одиниці, яка силою здержує всякий голос опозиції, а тільки перепускає голоси тих, що хвалять диктаторів. На голос і волю диктаторів не можна числити, бо диктатори дуже часто самі не знають, що діється в державі.

ЕТІОПІЯ БЛАГАЄ ЛІКАРСЬКОЇ ПОМОЧІ.

АДІС АБАБА (Етіопія). — Етіопський король Селясі віднісся до Америки через американського кореспондента з проханням дати Етіопії допомогу в лікарях, сестрах-жалібницях, ліках і грошах. Селясі каже, що Етіопія вірила, що до війни не прийде та що Ліґа Націй полагодить спір мирним шляхом. Тому не приготовлялась до війни і тому бракує їй тих засобів, за якими звертається до Америки. Вся поміч, яку Етіопія евентуально дістала б з Америки, мусіла би бути добровільна жертва.

ЩЕ НЕ ЗНАТИ, ЯК ПОСТУПИТЬ ЛІҐА.

ЛОНДОН. — В Англії ще досі не знають, яке властиво становище займе Ліґа Націй проти Італії за її наступ на Етіопію. Припускають, що будуть роблені ріжні заходи, щоб санкції проти Італії не були загострі.

НАДІЮТЬСЯ ПЕРЕДИШКИ.

ЖЕНЕВА. — Припускають, що по здобуттю Адови і пімсті фашистівської Італії за італійську поразку з 1896 р. дальший похід італійської армії в глибину Етіопії буде дуже повільний. А це тому, що Італія ждатиме, що скаже Ліґа Націй. Кажуть, що саме тепер був би догідний момент до дальших пертрактацій.

ПОМЕР АМЕРИКАНСЬКИЙ КОРЕСПОНДЕНТ.

АДІС АБАБА. — Помер на малярію американський воєнний кореспондент часопису „Дн Шікаґо Трибюн", родом з Йонкерс, Н. Й.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Se nd Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accept 1 for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належит посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НОВИЙ МАЙНЕРСЬКИЙ КОНТРАКТ

Чотири дні по тім, як майнерська юнія викликала страйк майнерів мягкого вугля, бо власники не захотіли пристати на приємливі для майнерів умови, власники нарешті згодилися й страйк закінчено. Хоча короткотревалий, одначе величезний був це страйк, хто зна, чи не найбільший страйк в американській історії, бо в ньому брали участь коло 400,000 робітників. Скорість, з якою власники підписали по вибуху страйку нову умову, може викликати враження, що маємо тут до діла з величезною побідою робітників. Тому й варта приглянутися, що представляє ця побіда по своїй суті.

У найголовнішій справі майнерської праці, себто щодо висоти робітничої заплати, новий контракт заводить підвишку основної денної заплати з 5 долярів на 5 долярів 50 центів та відповідаючу цьому підвишку заплати за акордову працю теж на 10 процентів.

Це теж виглядалоб на поважну побіду, бо не багато нині є в Америці робітників, що мають таку заплату. Одначе так справа маласяб тільки тоді, якби майнер мягкого вугля справді працював кождого дня. Бож що з того робітникови, що він має теоретично мати по $5.50 денно, коли він не працює щоденно?

Якжеж мається справа з майнерами мягкого вугля? На основі докладних спостережень показується, що майнери мягкого вугля працюють по 200 днів у році. В околиці Питсбурґа, наприклад, у минулому році вони працювали тільки 165 днів, а ця округа вважається за найкращу під оглядом праці. Це давало робітникам пересічний річний зарібок коло 825 долярів, і це була найкраща заплата для майнерів мягкого вугля.

Отже на основі нового контракту ці робітники, якщо вони будуть працювати не менше як досі, будуть заробляти по яких 900 долярів на рік, тоді, як за урядовими обчисленнями „буджет" пересічної робітничої родини, себто сума, потрібна на удержання, виносить в Америці річно $1,600 долярів.

Крім цього новий майнерський контракт має ще й інші недостачі. Майнери домагалися 6-денного тижня праці, сподіваючися в цей спосіб дати заняття більше робітникам. Одначе вони мусіли вкінці пристати далі на 7-денний тиждень. Через те новий контракт ледви чи принесе яку полекшу безробітним цього промислу, що їх тепер нараховують 300,000 осіб.

Тому й не можна вважати контракту великою побідою майнерів. Деякою побідою є, бо власники могли зовсім його не підписати. Заслуга в цьому не закона Ґофія, а сили майнерської юнії.

ІДЕЯ СПРАВЕДЛИВОСТИ

Серед ідей, що втратили з часів великої війни та російської революції багато на престіжі та признанню, знаходиться й ідея справедливости.

До війни вона видавалася непохитною святістю, до якої молилися народні маси, а політичні жерці всіх народів курили перед нею кадило. Зрештою сама велика війна відбувалася ніби під гаслами віддання більшої справедливости всім народам, що не мали досі можливости „самовизначитися". Після війни американський президент Вилсон привіз до Еропи проєкт Ліґи Націй, що мала бути завершенням будинку всесвітньої справедливости. Ми, Українці, знаємо дуже добре, як всі ті проєкти закінчилися: мало не половина світу вважає себе несправедливо скривдженою і домагається знову „більшої справедливости", з тою лише ріжницею, що до самого цього слова „справедливість" ставиться з великим застереженням і уповає більше на власну орґанізацію, ніж на будьякі гарні слова й обіцянки. „Говориться про справедливість, — писав, наприклад, „Новий Шлях" 26 липня 1932 року — на яку ми свого часу, та ще й недавно в Женеві, покладали стільки надій. А забули при цьому, що справедливість існує лише для сильних, а не для слабих".

Отже якщо справедливість „існує тільки для сильних", то вона не є ніяка справедливість. Таким чином ми дійшли до повного заперечення справедливости і почали співати пеани самій брутальній силі.

Над тим варто спинитися. Чи дійсно справедливість є тільки омана, що не має жадної рації існування, чи може є в ній щось реального, міцно звязаного з життям, і через те необхідного та менинучого?

Перш за все, що таке ота „справедливість"?

У нас дуже часто говориться про **почування справедливости.** І дійсно можна дивитися на справедливість перш за все як на почування, належне, кожному. Ми звемо справедливою ту людину, що віддає кожному йому належне і не зазіхає на те, що їй не належиться. З цього означення можна вже бачити, що знайти дійсно справедливу людину дуже трудно, бо мало не всі люди мають **„очі завидющі, а руки загребущі".** Проте існування такої людини теоретично уявляється можливим. Не знаходячи її в житті, ми переносимо її образ в наші ідеали, і робимо зі справеливости **атрибут святости.** Зрештою, вже давній грецький фільософ Плятон казав, що „справедливість по суті ніщо інше, як святість".

З цього випливає, що святість у чистому вигляді не може належати до цього грішного світу, а перебуває у вимріяному й пожаданому світі людських ідеалів. Не знаходячи собі задоволення в тутешньому буденному житті, люди творять собі низку ідеалів і намагаються наблизити до них — бодай у деякій мірі — своє життя.

Ідеал справедливости — в вище зазначеному значінню: щоби кожному було дано те, що йому належиться — є загальний для цілого людства і повстав він цілком натурально при народженню суспільницького життя. Кожна людина, багата на життєві сили, знаходить велике задоволення в уживанню цих своїх сил та в поборюванню перешкод, що життя кидає їй на шлях. З розвитком суспільного життя поміж цими перешкодами починають все частіше зявлятися інтереси й сили інших людей, і звідси повстає боротьба і конфлікти. Поки звязки меми членами суспільства є ще дуже слабкі, і члени суспільства ще не розуміють потреби ці звязки посилювати, підбиваючи інтереси одиниці інтересам гурту, сваволя індивіда його любування в зловживанню своїх сил не знаходять обмежень. Панує безмежне право сильнішого. Але з розвитком суспільства, в інтересах його більшої повязаности, поволі виникає необхідність обмежувати сваволю сильніших в інтересах слабших, щоби на тому вигравали інтереси цілого. Так розвивається поняття й почуття справедливости: це тобі не належиться. І коли розярений нахаба пробує брати силою те, що, на погляд громади, йому не належиться, громада протиставляє силі — силу (закон, поліцію). Так народжується суд і право. Родинне і спадкове право реґулює справедливість в межах родини. Публичне (цивільне і карне право реґулює справедливість в межах держави. Міждержавне право намагається — покищо тільки намагається! — реґулювати справедливість поміж державами.

Той, хто мав нагоду студіювати право в ріжних державах, міг переконатися, що в усіх країнах ріжні питання права (себто ріжні проблєми справедливости) розвязуються по ріжному. І з цього випливає, що в ріжних країнах поняття справедливости („що кому належиться") розуміється по ріжному. „Нема нічого справедливого чи несправедливого", писав Паскаль в своїх „Думках", „що не відміняలосяб в звязку з відмінністю підсоння. Вистачає трох ступнів далі на північ, як усе законодавство відміняється цілковито..."

В давніх часах уважалося справедливим повертати полонених на рабів і торгувати людьми як товаром, — тепер це уважається верхом варварства. В давніх часах уважалося справедливим карати жінку за чужоложство смертю, тепер це уважається несправедливим. До поширення ріжних суспільницьких теорій (від соціялізму до націоналізму) кожний уважає справедливим заживати плодів своєї праці — себто здобутої власности — так, як йому того хотілося. З розвитко суспільницьких рухів все більше починає вкорінятися думка, що право на користування власністю не може бути абсолютним, і не може бути справедливим вживати власність на шкоду свойому суспільству. Таких прикладів можна би було навести безліч, і всі вони засвідчають, що поняття справедливости є дуже нестале і відмінюється відповідно до часу і до народу. Зрештою, і в середині кожної країни існують ріжні погляди на справедливість: те, що видається справедливим одному, видається несправедливим другому, але в середині кожної країни існують, як ми вище згадували, авторитетні чинники (суд, державна адміністрація), що безапеляційно вирішують всі окремі випадки щодо пристосовування справедливости. Але в міждержавних відносинах нема такого орґану, який міг би рішати безапеляційно, що є справедливе чи несправедливе у взаємовідношеннях межи державами. Спроби витворити такий орґан (Ліґа Націй, Гаґський Трибунал) не могли привести до позитивного наслідку саме з огляду на те, що кожна нація має свій власний поґляд на справедливість, і ніхто не може бути в праві рішати, який з цих поглядів є кращий. Саме тому можна признавати рацію Німцеви Бернґардому, який у книзі „Унзере Цукунфт" („Наше будуче"), в розділі про суди, писав: „Лише сила, а не право, може реґулювати суперечки межи великими державами. Ріжні особи мають ріжні уявлення про справедливість. Поняття справедливости відміняються не тільки в залежности від індивідів, але також і в залежности від націй. Кожна з них має свій ідеал справедливости, який походить з її характеру й історії. Ніхто не може сказати, яка краща. Було би неможливим встановити писаний закон, який міг би бути однаковий для всіх націй.... Трактати арбітражу особливо погубні для могутньої й амбітної нації, яка не досягла ще кульмінаційного пункту свого розвитку..."

Проте, коли ми подивимося на цю „могутню й амбітну націю" з відповідної перспективи, то ми не зможемо не відкрити в ній величезної подібности з тим індивідуальним „нахабою", про якого ми говорили раніше, що він зрештою мусів обмежити свою сваволю, примушений до того більшою силою громади, яка виробила для всіх своїх членів спільне поняття справедливости. Нема сумніву, що в далеких — дуже ще далеких часах — на шляху „могутньої й амбітної нації" найдеться також інша сила, що встановить спільне поняття і міждержавної справедливости. Ми вже говорили, що справедливість є не стільки поняття, як почуття. Як і кожне почуття, воно не може бути чистим почуттям, а змішується з іншими почуттями, головно з почуттям зависти і пімсти.

Бідний відчуває почуття несправедливости, коли він бачить, як живе багатий. Він йому завидує, і йому здається, що і йому належиться таке саме життя. На цьому почуттю зависти, змішаному з почуттям справедливости, побудовано усі ті соціялістичні й комуністичні теорії, що хотіли би зріняти всіх і вся, щоб не було нікого більш багатого, чи більш щасливого, а всі би однаково вбиралися, їли, пили, відчували і думали. Такий спосіб розуміння справедливости викликав найкрівавішу, яку коли зазнало людство, російську революцію і зрештою — шляхом найстрашнішого досвіду — виказав, що він є цілковито утопійний, себто нездійснимий, бо заперечує саме життя, що не знає рівности. Життя в цьому відношенню є ніби втіленням несправедливости. Дуже добре про це написав був свого часу Анатоль Франс (в своїй „Кумедній історії"):

„Існує святий закон, — писав він, — який керує світом і якому ми мусимо коритися, який мусимо обожати, — це несправедливість, велика свята несправедливість. Її благословляють по всіх усюдах під іменням **щастя, удачі, ґенія.** І якщо її не почитають під її справжнім імям, то тільки в наслідок слабодухости... Чи знаєте ви щось більше дурного, більше ненависного, як людей, що вимагають справедливости?!... Ці вимоги справедливости противні природі, суспільству, життю... Справедливість — це тільки мрія кількох дурнів. Несправедливість — це думка самого Бога".

Одночасно з завистю, що намагається рівняти, асоціюється з почуттям справедливости й жадоба пімсти, що зрештою дуже близько вяжеться з тим самим почуттям зависти. Про це дуже добре писав Ніцше в „Так говорив Заратустра":

„Вони походять на ентузіястів, — але не серце підносить їх ентузіязм, а пімста. І коли вони робляться гострі і холодні, то не дух, але завись робить їх холодними й тонкими. Їхня завись приводить їх також на шлях думання, — і знаком їхньої зависти є те, що вони завжди заходять задалеко... З кожної їхньої скарги проглядає пімста, з кожної їхньої хвали — бажання завдати болю, — і найбільшим щастям видається їм бути суддями. Прийміть цю мою правду, о друзі: не вірте всім тим, що в них живе могутній інстинкт — карати. Це люди злого характеру й злої раси: вони несуть на свойому обличчі відзнаки ката і шпига. Не довіряйте всім тим, хто забагато говорить про свою справедливість. Поправді їхній душі бракує не тільки меду. І коли вони називають себе „добррими і справедливими" не забувайте, що для того, щоби бути фарисеями, їм бракує тільки влади... (стор. 151).

Для нас, українських націоналістів, справедливість не може бути ідеалом в формі „янгола пімсти". Забагато таких „янголів пімсти", перебраних за пяних моряків, ми бачили по містах Большевії. Ми відкидаємо утопійний ідеал рівности, суперечний з життям, і тому бридимося почуттям зависти, та жадобою пімсти, що з неї випливають. Ми визнаємо, що життя творить самі нерівности, і що найвищою справедливістю є не рівняти ці нерівности, але навпаки, заховувати їх в усій їх продуктивній і прегарній гармонії, витворюючи поміж ними гієрархію вартостей.

Для нас, українських націоналістів, з ідеєю справедливости мусить зливатися нерозривно не почуття зависти, і не жадоба пімсти, але **ідея орґанізації,** щоб кожний член суспільства чи нації виконував свої функції відповідно до визначеного йому природою (чи суспільство) місця. Справедливість полягає не в тому, щоб обезсилити сильного чи збідніти багатого, а в тому, щоби дати можливість сильному вживати свою силу в охорону слабих, а багатому вживати свої капітали задля здобуття праці для бідних. Щоби бути справедливим, суспільство мусить бути оранізованим (найвища форма орґанізації суспільства є власне держава); але щоби орґанізація була доцільна і кріпка, вона мусить бути переведена за принципами справедливости, себто, щоб кожному членови суспільства належалося те, що йому належиться, відповідно **до його здатностей.** Найвища справедливість полягає в тому, щоби кожний був на свойому місці, — і в віднаходженню цього відповідного для кожного члена суспільства місця полягає найбільший ідеал орґанізації.

Евген Онацький,
Рим.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За вересень 1935).

І. Прихід:

З перенесення		$ 59.24
Прихід у вересні		1,052.88
Разом		$1,112.12

II. Розхід:

а) Висилка до краю:		
1) Визвольна боротьба	$550.00	
2) Для Вороблика Королівського і Шляхотського на Лемківщині	145.00	
3) Народній Дім у Стрілиськах Старих	52.00	
4) На бібліотеку в селі Дички	51.00	
5) Народній Дім і Читальня в селі Товстеньке	50.00	
6) Інваліди	50.00	
7) Рідна Школа	25.00	
8) Голодуючі в Яворівщині	25.00	
9) Письменники	25.00	
10) „Жіноча Доля"	10.00	
11) Кошти пересилки, звичайної і телеґрафічної та листів	18.21	
12) Матерям пок. Біласа і Данилишина	15.00	$1,016.21
б) Удержання канцелярії		25.00
в) Почтова скринка		4.00
Разом		$1,045.21

III. Зіставлення:

Загальний прихід у вересні	$1,112.12
Розхід	1,045.21
Осталося в касі Обєднання з кінцем вересня 1935 р.	$ 66.91

Обєднання Укр. Орґанізацій в Америці.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

67

VII.

Цілий день вязала Настя за лісом овес. Їй тяжко. День погожий, соняшний, то треба квапитися. Завтра святочко — Пречиста, то хто знає, чи видержить так довго погода. А як прийдуть сльоти, тоді пропало. Не дай Бог, щоб сльота застала пашню на покосах. Це все одно, що й пропала.

Сапаючи, вона горне і горне валки, з натугою згинається і вяже їх перевеслами. Матвій також вяже. Їх двоє на полі, але працюють мовчки. Нема чого говорити, та й ніколи.

Та пополудні, коли сонце стало над дерманськими могилками, Настя кликнула:

— Матвію! Не можу вязати... Піду додому, а ти тут може довяжеш сам...

Матвій знає, чого їй треба додому. Не дивлячись на те, що вона каже йому вязати, він все таки мусить також піти додому. Може щось не те... Може трапунок який, за бабою побігти тра, щось допомогти...

— Пожди хоч, поки снопи знесу... — каже він.

Але вона не може ждати. Вона кинула все, як є, і пішла. Матвій забігав по полі, зносячи снопи та збиваючи їх на галай-балай в півкопу. Обличчя його залите потом. Сорочка, ніби з води винята. Схопив обоє граблі і вже коло самої хати догнав Настю. Вона не встигла ще додибати в хату, як на порозі родилася перша її доня. Матвій допомагав їй. Зробив на полу постіль, переніс туди роділю, обчистив усе, опрятав і залишив її саму, бо побіг аж до Дерманя за бабою-повитухою.

А Володько того дня вже пас товар. Василь орав житнисько. Коли вечором Володько гнав корови з гори дорожинкою, назустріч досить далеко вийшов до нього Хведот і заговорив:

— Наші мама знайшли сьогодні маленьку дівчину під тлепетком.

Володько чомусь зніяковів. Він знає, що маленьких дівчаток ніхто під трепетком не знаходить. Вони родяться, але як родяться, цього ще також докладно не тямить.

Коли увійшов до хати, мати вже помаленьку ходила. Була бліда, нерухлива, говорила тихо і лагідно. На полу в ганчірках закувекало щось мацюпеньке і Володько з побожністю підійшов, щоб глянути на нього.

— Це ваша, дітоньки, сестричка, — сказала мати.

— Сестлицка? — проговорив Хведот, спинаючися навшпиньки, щоб хоч глянути на неї. Володько виліз на піл і сказав:

— Можна мені, мамо, подивитися?

— Дивись, дитино, дивись... А я розкладу огонь в печі, поки прийде баба.

Володько довго сидів над сестричкою, довго дивився на те мацісінькe, розміром в кулачок, головення. Ледь помітний носик. Очі заплющені. Усточка часом ворушаться, ніби щось ссуть. І дивлячись на дитину, Володько відчув до неї велику любов. Ця любов не покидала його ціле життя. Це була його найбільш улюблена сестричка, яку піп у церкві назвав Василиною.

Десь аж опівночі вернувся батько з повитухою. Цілу ніч поралися, а на ранок роділя добре заснула. Після цього була зовсім здоровою.

На тижні понесли до хресту. Кумами були тітка Зінька і дядько Єлисей. Коли ходили хрестити, Володько попросився і собі до церкви. Йому не відмовили. Він радо пішов з дорослими. Довго очікували на священика, який чомусь ввесь час торгувався з дядьком Єлисеєм, а опісля Володько уважно слідкував за всім, що робиться. Це дало йому знов багато матеріялу до думання. Він щиро молився, але знов йому не подобалося дещо. Не подобалося, що піп так довго торгувався і що, як йому здавалося, надто байдуже з поспіхом відбув свій обовязок, так ніби він не знає, що це Володькова найлюбіша сестричка.

У найближчу неділю відбулися хрестини. Наїхало повний двір гостей. Приїхали дід Уліян, дядьки Макар, Єлисей з жінками, приїхав дядько Омелько з Білашева, а зним навіть Володькова хресна мати Домаха, яка ще ніколи не була у Матвія на хуторі. Вона не бачила Володька кілька років і страшенно здивувалася, що він вже так виріс, що говорить, як старий, що такий гарний. Вона так була втішена, що дала Володькові цілого пів рубля. Він не вірив, що це йому „дають мама". Він так сильно зніяковів, так почервонів, що навіть забув поцілувати маму в руку. (Д. б.).

ОСИП МАКОВЕЙ

(У 10-ліття його смерти).

Дня 25. серпня 1935 р. минуло рівно 10 літ, як смерть вирвала зпоміж нас одного з визначніших наших письменників-сатириків, **Осипа Маковея**. Сатира — рідкий літературний твір не тільки в нашій, але й у світовій літературі. Вона висміває хиби поодиноких людей, суспільства, а то й цілого народу. Таких письменників звичайно суспільність недолюблює, бо вони, як сказано, глумляться з її слабих сторінок, з її хиб. Але поети, чи письменники-сатирики для кожного суспільства є явищем дуже корисним і потрібним, бо тільки завдяки їм суспільність чи нарід має змогу ближче пізнати свої більші й менші хиби та й якщодочого може дбати про те, щоб отих хиб позбутися.

Саме — сатирики тому й пишуть свої насмішливі твори тому, щоб помогти суспільству позбутися своїх хиб.

Такою людиною був у нас на наших західніх землях Осип Маковей. Він бачив, чим грішило наше галицьке суспільство, й щиро бажав помогти йому вилікуватися з його недуги. У своїх сатиричних творах Маковей доходив нераз до бичування, тобто йнакше кажучи, його сатира була нераз дуже гостра й ударяла суспільство, як бичем. Він не щадив острих слів, що ними висміював суспільність. Особливо дісталося від нього нашій галицькій інтелігенції. Вже як Маковей до неї взявся, то сухої ниточки не лишив на ній. Він висміяв усі хиби, налоги всякі недостатки характеру неуцтво, поверховність, чванливість, словом: клив собі з усіх відемних прикмет.

Маковей багато бачив недостач у нашому національному житті та й з ними він боровся цілий свій вік. Любив свій рідний край і бажав йому прислужитися, чим міг. А треба сказати, що Маковей багато прислужився свойому народові. Він викорінив своїми творами багато хиб, хоч, щоправда, багато ще й залишилося, тому його твори не втратили вартости й до нині. Багато з його творів сатиричних можна добре пристосувати до нинішнього нашого життя. Вправді сьогодні маємо й нових сатириків, сучасних, але гострота слова нинішніх сатириків далеко не така, як Маковеєва. Він мав великий дар спостерігати всякі хоч би й найменші наші духові недомоги й висував їх перед очі суспільности, щоб вона могла бачити свою недугу й могла лікуватися.

Правда, Маковей писав легкі насмішливі речі. Цей легкий неколючий сміх бачимо в оповіданнях Маковея з життя міщан, щирих та тихих народних робітників, що, не вигукуючись наперед, тим тільки й жили, що іншим помагали. В цих його творах так і видно, що Маковей любив оцих людей, бо вони, хоч і мали багато смішного, зберегли в своїй душі багато доброти й щирости.

Нема збірного видання творів Маковея, вони порозкидувані по різних газетах та журналах, оповіданнями, фейлетонами, повістками й віршами. Тимто й сьогоднішній читач не може познайомитися з ними, від чого виходить лише велика шкода, бо з тих його творів можнаб кожному багато дечого навчитись: у них, як у дзеркалі, можна ще й сьогодні бачити свої лихі прикмети й усякі хиби, що їх нам у спадку передали наші діди й батьки.

Маковей не з одної печі їв хліб, тому й мав нагоду приглянутися нашому життю з усіх боків. Що кілька років доля кидала ним у щораз інше місце. Маковей був і магістратським урядовцем і редактором і вчителем. Побував у Львові, Відні, Чернівцях, на Закарпатті, в Києві, тощо. Це була правдива нагода багато бачити, багато чути й багато знати. Не диво, що Маковей так добре знав людське життя й мав із чого кепкувати.

Маковей писав не тільки сатиричні твори; він писав і гарні, ніжні, ліричні вірші, та й то такі вірші, що відразу всім подобались, а крім того працював багато для науки. Його цінні статті на теми літературні все були височоватістні, але кудиб не повернутися і щоб не говорити, то великої слави набув собі Маковей своїми сатирами і тут його велика, громадська **заслуга**.

Важніші твори Маковея: „Ревун“ (сатирична поема), „Прижмуреним оком“, „Наші знакомі“, повісти — „Залісся“ й „Ярошенко“, студія про Куліша, „Три руські граматики“ і т. д.

б. р.

ВІКТОР ГІҐО ТА ЙОГО СИНИ.

Французький письменник Віктор Гіґо мав багато непрaвесних дітей. І то самі хлопці. А що щасливий батько не всіх міг адоптувати, то бодай всім давав те саме імя. Всі хлопці звалися Ґаврош. Були розсипані по всій Франції, а жили при вулицях, що мали назву їх батька. Коли розсіяний батько прийшов до якогось міста, потребував лише піти на Рі Віктор Гіґо, та крикнути: Ґаврош! Зараз збігалися хлопці. Віктор Гіґо відчитав їм дещо із своїх творів, погладив хлопця по голові тай — їхав далі.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

МАТЕРІ СЛАВНИХ КОМПОЗИТОРІВ

В історії музики говориться чомусьто тільки про батьків славних мистців тону. Звертається увагу, що Бах, Моцарт, Бетовен, Россіні, І. Штравс, Ніколяї, Брамс і Ріхард Штравс були **синами музиків**, а мало хто дослідив, що вони одідичили по своїх матерях. Тому цікаво довідатися про походження, вдачу, здібности і відношення віку у матерей композиторів.

* * *

Мати **Гайдна** працювала як кухарка в замку графа Гарраха і вийшла замуж у віці 21 літ за сім літ від неї старшого Матяса Гайдна. Уродила 12 дітей, з того осталися при життю три сини і три дочки. Всі сини були дуже музикальні. Йосиф, геній родини, був її другою дитиною і першим сином, Михайло був доволі здібним церковним композитором, Іван тільки скрипаком в орхестрі.

Гайдн розказував своїм приятелям, що його мати мае дуже гарний голос і спільно із батьком співає пісні на два голоси. Недуга носа, на яку терпів Гайдн ціле життя — це спадок по матері, в якої було це саме недомагання. Мати Гайдна жила тільки 47 літ.

* * *

Моцарт є завдяки своїй матері уроженцем Сальцбурга. Вона походила з родини дрібних урядовців. Була наймолодшою дочкою старости і гофрата д-ра Пертля, який був дуже музикальний і мав сценічний хист. Вона мала вже 27 літ, коли вийшла замуж за правника і скрипака орхестри, Леопольда Моцарта. Вольфґанґ Амадей, наймолодший з її сімох дітей, прийшов на світ, коли вона вже мала 37 літ. Більшість її дітей померла немовлятами, тільки Нанерль, дівчина пять літ старша від Вольфанга, залишилася при житті. Вона була також дуже музикальна і жила десяток літ довше, як її геніяльний брат. З манґаймських листів Моцарта знаємо, що його мати була дуже музикальна і добрим критиком у музичних справах. Вона була теж дуже рухлива і брала життя більше безжурно, як її муж. Померла в 1778 році в Парижі (мала тоді 57 літ) підчас подорожі, яку відбувала тоді з 21-літнім синком, що шукав місця диригента.

Фантазію, хист до театру, почуття гумору одідичив Моцарт по матері.

* * *

Мати **Бетовена** мала дуже тяжке життя з надворним музиком Іваном Бетовеном, відомим пиячиною. Перша її дитина жила тільки шість днів. Людвик — це друга дитина. В день його народження вона мала 24 роки. Крім Людвика залишилися при життю з сімох дітей тільки два брати. Одначе ні один із них не був музикальний, ані не мав бажання вищої освіти.

Мати Бетовена була сухітниця і дуже тиха жінка. Вона померла, маючи 40 літ. Яке її життя було сумне, про це свідчать слова, передані нам одним молодим приятелем Бетовена: „Що є подружжя? ...дрібка радости — а згодом ланцюг терпіння“. Батько пияк, мати сухітниця — а з Людвик ван Бетовен один з найбільших ґеніїв світу по всі часи!

* * *

Франц Шуберт, також син кухарки, що у віці 29 літ вийшла замуж за сім літ молодшого шкільного помічника. На 14 дітей, які вона вродила, а які здебільша повмирали, був ґеніяльний Франц дванаятим з черги. Мати померла, маючи 55 літ, у 1812 році внаслідок нервової гарячки, тої самої недуги, що звела зі світу мистця пісні у 31 році життя.

Батько Франца оженився вдруге з дочкою віденського фабриканта і мав з нею ще пятеро дітей. Рідні два брати Шуберта були музикальні — всі діти з другого подружжя зовсім немузикальні.

Слід звернути увагу, що ґенії походять здебільша з родин, благословенних великою скількістю дітей.

* * *

Але й у цім правилі є виїмки. **Россіні** був одинаком. Його мати красуня співала в мачдрівних операх другі ролі. Вона мала чудовий голос, знаменитий слух — але не вміла читати нот і не могла цього ніколи навчитися.

* * *

Дивні були умовини в родині **Брамса**. Колишній вуличний музикант, Іван Яків Брамс, принятий опісля на трубача гамбурської міліції, оженився, маючи 24 роки, з 17. літ старшою, незаможньою, фізично слабою і кривою шевчакою Кристиною Ніссен.

Мати Брамса мала вже 45 літ, коли він вродився як друга дитина. Мала трох синів. Її батько був кравцем, але в її родині було багато вчителів, пасторів, солістів — себто людей, що мали товариське значіння і вищу життєву стопу. Так як вона була мала, слабосильна і майже каліка — так з другої сторони була вона дуже бистроумна й сильної волі. Вона робила дуже гарні ручні роботи і знала ніби напамять „цілого Шіллєра“. Цікаве є те, що батько Брамса безпосередно перед знайомством з Кристиною Ніссен був закоханий у молоденькій гарній дівчині. Факт, що рішився на погану, але інтелігентну „стару паннуу“, свідчить про бажання піднесення умового та товариського рівня його життя. Цікаве, що батьки Брамса на старість розійшлися.

* * *

Колиб ми хотіли з тих кількох прикладів зробити якісь висновки, то перш за все треба ствердити, що відношення віку батьків не має ніякого впливу на „плекання ґеніїв“. Мати Шуберта була сім літ, Брамса сімнацять літ старша від батька. Дивний приклад є також темпераментний Ґеорґ Фрідріх **Гендель**. Уродився як другий син на четверо дітей тоді, к батько мав 63 роки, а мати 45 літ. Не можна також сказати, що черга уродження грає якунебудь ролю.

Нема також правила, чи творчі здібности являються частіше у старших чи молодших дітей одного подружжя.

(„Жінка“).

SLAVONIC CLUB ORGANIZED IN HARLEM

In an effort to gain political recognition for the various Slavonic groups residing in the Harlem district in New York City, **The Slavonic Democratic Club and Federation** was recently organized in Harlem, principally through the efforts of Marion Kulow and Genevieve Zarkowsky. It received its charter on August 16th, 1935.

Its **Charter Members** are as follows: Edward Bielicki, Alexey Kamieko, Marion Kulow, Mike Kuptchak, Steve Mylyk, Mike Pryzwansky, Steve Pytlowany, Joseph Zahorodny, Sam Zaiatz, and Genevieve Zarkowsky. **Executive Member and Chairman:** Marion Kulow. **Co-Executive Member and General Secretary:** Genevieve Zarkowsky. **Presiding President:** Steve Mylyk. **Vice-Presidents:** Valeria Adyszynska, Steve Pytlowany, Sam Zaiatz. **Recording Secretary:** John Novrotsky. **Treasurer:** Edward Bielicky. **Trustees:** Fannie Kozinska, Tony Weslewicz, Kondrat Wasilevich. **Board of Grievances:** Mike Pryzwansky, Jacob Zahorodni, James Bondow. **Sargeant-at-Arms:** Stephen Seckman, Andre Sachenko. (Огол.)

ЗДОРОВИЙ ШЛУНОК.

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

Коли шлунок належито сповняє свої функції, людина відчуває вдоволення та веселість; одначе коли шлунок бунтується, цілий світ виглядає понуро. Для вдержування шлунка при здоровлю треба бути обережним при харчуванні. Багато правди знаходиться в поговірці, що „**більше людей копають для себе гріб зубами ніж рискалем**“.

Хоч апетит є знаменитим провідником, то не все розсудно споживати, що смакує. Навіть апетит може повести на манівці. Проте можна розвивати та вправляти смак до харчу, котрий пособляє здоровлю. Як часто можна почути від людей, котрі кажуть, що не можуть їсти селери та шпінату, або іншої ярини, що приносить здоровля. Дітей треба вправляти до їжі, яка для них добра, одначе значного несмаку не можна нехтувати. Деколи це має фізольоґічну підставу. Коли дитина справді відказується від шпінату, то треба пробувати іншу листкову ярину, одначе треба доконче вважати, щоб харч включав листкові ярини й овочі. Харчування тільки з мяса, з картоплі, хліба, масла та кави може вистарчити до якогось часу, але накінець шлунок таки збунтується.

Людський орґанізм потребує вітамінів та мінералів для доброго здоровля й довгого життя. Найлекше і найкраще дістати вітамінів та мінеральних солей у поживі. Всі листкові зелені ярини, включно до стручкової фасолі та помідорів, як теж свіжі овочі та молоко є багаті у вітаміни й мінерали. В додатку належить споживати щонайменше дві зарені листкові ярини, сиру ярину салату, овоч та досить молока до щоденного харчування, бо це вскорі управильнить стан шлунка.

Листкові ярини й овочі це теж середники, корисні для щоденного харчування, котрі помагають травленню. Правильне видалювання калу є конечне для вдержування здоровля, на що треба звертати пильну увагу.

Щоденна зміна на ріжнородний склад харчу вдержує при здоровлю тілесний та умовий стан людини.

ФЛІС.

ПОВІДОМЛЕННЯ ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ“

ДО ВСІХ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА І ПЕРЕДПЛАТНИКІВ, КОТРІ ЗМІНЮЮТЬ СВОЮ АДРЕСУ.

Хто з членів У. Н. Союза, або передплатників, змінює свою адресу, мусить виповнити наступне:
1) Переслати 10 центів, які Адміністрація платить за вироблення „стенсля“. 2) Подати виразно число відділу, до котрого член належить. 3) Подати стару адресу. 4) Подати нову адресу.

Стара адреса була:

Число відділу ____________

Імя ____________

Улиця ____________

Почта ____________

Нова адреса є:

Число відділу ____________

Імя ____________

Улиця ____________

Почта ____________

Хто при зміні своєї адреси не подасть виразно числа свого відділу і не перешле 10 центів почтовою маркою, хай не нарікає, що одержує „Свободу“ не правильно.

Адміністрація „Свободи“.

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

Франц Мольнар.

НЕ МАЄ ЩАСТЯ...

Чоловік приходить втомлений від праці. Йде до спальні. Жінка лежить на канапі й читає газету.

Чоловік: — Добрийдень, Оленко!

Жінка: — Добрийдень... (довша мовчанка).

Чоловік: — Що буде з обідом?

Жінка: — Зажди, незабаром звaряться бараболі. (Минає пів години).

Чоловік: — Хай чорт бере того Бела, що винайшов бараболі.

Жінка: — Бел не винайшов барабoль, а телефон.

Чоловік: — Ось і далі не щастить мені! Я нині мусів встати з ліжка лівою ногою.

Жінка: — Видно, щось тебе мучить, коханий: скажи мені, що це, то тобі буде лекше. (Жінка встає і виходить).

Чоловік: — Знову не щастить мені. Маю їй щось сказати, а лишає мене самого. (Встає і хоче підійти до вікна. Зачіпає при цьому за велику кришталеву вазу, вона з гуком розбивається. Входить жінка).

Чоловік: — Кохана, я збив вазу...

Жінка: — Кохана?

Чоловік: — Таки так, мені не щастить сьогодні. (Сідає на кріслі, воно заломлюється під ним).

Жінка: — Це крісло зломане, сядь на іншому.

Чоловік: — Самособою, ти не могла сказати мені цього скорше, а щойно тоді, як я вже потовкся.

Жінка: — Я саме хотіла це тобі сказати, та ти вже сів.

Чоловік (сідає на іншому кріслі й говорить далі): — Не щастить мені сьогодні від самого ранку. Я встав раненько, бо ти ще спала. Насамперед я згубив спинку. Так зачався мій нещасливий день. Я шукав спинки всюди, та не міг знайти. Вкінці знайшлася. Я станув на неї так, що ще тепер болить мене пята. Потім пішов я до праці. Чекаю при перестанку.

Перший трамвай приїздить переповнений. Другий також. До третього я вкінці якось дістався. Сягаю до кишені й переконуюся, що не маю ґаманця. Підчас їзди вискочив я з трамваю та побіг до дому. Вкінці знайшов я ґаманець. Самособою, я мав його в блюзці, одначе в іншій кишені.

Приходжу знову до перестанку. На щастя приїхав трамвай порожній. Та ледви я ввійшов до середини, кондуктор сказав, що не стало струї і не може їхати далі. Я вискочив із трамваю та став шукати авта.

Жінка: — Де ґалярeтка? (розглядається по кімнаті й шукає).

Чоловік: — Прошу тебе, не перебивай мені. Отже, ледви я всів до авта, побачив я, що хтось забув теку. Отвираю її ; бачу плік стофранкових банкнотів. Коло грошей була візитка на назвище Герберта Берґера. Розуміється, твій брат. Коли вже маю раз щастя та знаходжу забуті в авті гроші, то вони мусять бути власністю твого брата.

Я якстій подав шоферови Гербертову адресу. Я заніс йому гроші. Нещасливий кинувся мені на шию, дякував разураз, що я приніс йому загублені гроші. Не знав, якими словами дякувати мені.

— Колиб були не віднайшлися ті тисяч сто франків, то не знаю, що я був би зробив — сказав.

— Якто тисяч і сто франків? — спитав я. — Тут усього тисяча франків.

Став рахувати гроші та вкінці махнув рукою:

— Ну, то я втратив сто франків. Краще, ніж мав би я згубити всі гроші.

Я побіг до авта та казав шоферови, щоб завіз мене до бюра. Входжу... дивлюся... тихо... ще нікого нема... столики пусті...

— Гей! — кричу до возного. — Чому то нині нікого нема?

— Ну, бо нині неділя — відповідає — то ніхто не прийшов до роботи.

— Я гадав, що зомлію. Я зовсім забув, що то неділя. Аж тут виходить із кабінету шеф і каже:

— Ах, пане Гофер, як то гарно, що ви прийшли саме тепер! Цих двацять письм треба нечайно полагодити.

Тож я мусів сідати тай працювати.

Жінка (все ще шукає ґалярeтки): — Нічого не розумію, де вона могла подітися.

Чоловік: — Та слухай далі. По дорозі додому стрічаюся з Гербертом. Став мені докоряти, що я забрав йому тих сто франків. Я сказав йому якесь свинство тай оставив його самого. А він, драб, крикнув за мною:

— Чекай, ще мені сам принесеш тих сто франків із якимсь глупим виправданням. Совість не дасть тобі спокою.

По дорозі стрінув я шофера.

— Що дістану від вас, пане, за це — сказав — і показав мені стофранковий банкнот, який видно випав був із теки.

Я дав йому пять франків. Як маю тепер віддати гроші Гербертові? Колиб я їх післав шофером, зараз булоб підозріння.

Жінка: — Ну, але обіду вже нині не буде! Ґалярeтка десь пропала.

Служниця (входить): Обід уже на столі.

Жінка: — Ходімо їсти.

Чоловік (не встае з місця). — Не можу встати. Мені здається, що то я сиджу на цій ґалярeтці. Ввесь час чув я під собою щось мокре й холодне. Та що мені відразу не прийшло до голови, що то ґалярeтка. Знаєш що: скажу кавіть тобі правду, що я не ґризуся, що я сів на ґалярeтку. Лише лють мене збирає, що то мусіла бути ґалярeтка з мяса, а з риби.

Жінка: — Відки ти знаєш, що то з риби?

Чоловік: — Бо чую, як мене вістя колс...

Капля.

Дідусь читає газету. Внук вдивляється пильно в дідуся, вкінці питається:

— Дідусю, чи тобі коли був замерз ніс?

— Так, дитинко, тому яких двацять літ. А чому ти питаєшся?

— Бо мені здається, що він уже відмерзає. Із носа звисає тобі капля.

В ГОЛОВНОМУ МІСТІ СІЯМУ

(За Йос. Томасом).

Сонце розігнало ранішню мрачку над рікою Менамом і своїм сяйвом залило столицю Сіяму, Бангкок. У тропікальних околицях не довго днів, сонце після сходу зявляється скоро й душна, вогка спека заливає вулиці. Небо майже біле, з ледви замітною блакитною закраскою. Дерева, що черпають вогкість із землі й з повітря, пишаються великим ростом, а білий чоловік, що зріс в іншому підсонні, блідне й гине.

Менам заповнився сампанами, що перевозили людей та крам між обома частинами міста, розділеними рікою. Це пора раннього приливу, який аж сюди, 33 милі від моря, жене воду проти струї ріки. Струя уносить сампани, навантажені всякими товарами. Керманичі стоячи кермують човен довгим, триграначастим веслом. Приїздять теж великі сампани, криті плетеним дахом, під яким живе китайська або сіямська родина. Нагий хлопчина або дівчина, темної, лискучої краски, стоїть позаду човна та веслує. Вище на ріці є цілі „вулиці" таких човнів, а їх мешканці до вподоби переносяться з місця на місце.

У Бангкоку для комунікації служать не лише вулиці, а й головно канали. Канали в справжньому того слова значінні, із своїм брудом і запахом. Розходяться ті канали від Менаму до міста широкими коритами та розгалужуються у вузькі водні жили, якими сампан ледви перепливе.

Рано підчас приливу заповняються канали водою та човнами. На деяких є городовина й овочі, на інших під бамбусовою стріхою є кухня та мешкання родини, діти, дріб. Брудна каналова вода служить до варення та до пиття. Всі човни спішаться, щоби дістатися на бажане місце, заки ще є приплив. Перед полуднем вода опаде, а в каналі остається болото й багно, страшне, глибоке, смердяче. Брудний Менам розливається по місті та збирає відпадки, що їх люди покидали до каналу. Прийде там усе, що дома назбиралося, замітачі висипають до каналів сміття та гній з околичних вулиць. Колиж вода рано та вечором наслідком приливу збільшується, заносить ті відпадки далі до міста, а як вертається до ріки, виносить більшість їх зі собою. Та частина відпадків усеж задержується на болоті й там гниє на горячому сонці й ширить трійливий сморід довкола. Тяжкий, душний воздух, гарячий та вогкий заповнює вулиці, мішається з порохами, що їх збивають люди й мули. Маґістрат, щоправда, розвозить питну воду, та її замало для 950,000 горожан, що живуть у Бангкоку. Тому тутешні мусять пити воду з каналів, варять нею, купаються. Холера, тиф, віспа забирають нераз і сто людей денно.

З приливом дістаються до каналів також риби, а як вода опадає, остаються на мілині. Сюди приходять жінки, бродять багном і ловлять рибу так, що прикривають її кошиком, який не має дна: крізь отвір рибу ловлять. Вулиці найбільше оживлені вчасним ранком, поки ще сонце занадто не пече. Як у кожному великому місті на Сході, так і в Бангкоку живуть ріжні люди. Та Сіямців живе тут розмірно мало, лише 61 процентів, Китайців 34 проц. Европейців є тут коло 1,500, та рідко коли стрінете котрого з них на вулиці. А всеж Бангкок задержав і щодо населення і щодо будівель і щодо до життя вигляд зовсім східний, якого не має ніяке інше місто на Сході, за виімком міст внутрішнього Китаю, що є для білих мало доступний. Бангкок це головне місто самостійного королівства й це охоронило його перед европейським впливом, як і погана слава під здоровним оглядом. Між населенням є 70,000 більше мужчин ніж жінок, між Китайцями є лише третина жінок.

Бангкок подобає радше на китайське ніж сіямське місто. Китайські еміґранти заливають увесь схід наче щурі, тихо, незамітно, начеб діставалися сюди підземними ходами. Вони неструджено працьовиті та скромні, оборотні й підприємчиві, тому легко забирають торговлю в свої руки. Китаєць зачинає від візка, який возить, а кінчить як багатир у власному домі. Китайці є майже на всіх островах Тихого океану, в Голяндській Індії мають у своїх руках усю дрібну торговлю, на Малайському півострові належать до них великі чаєві та каучукові плянтації, в Індокитаю мають усю торговлю рижом, у Сінгапорі творять четвертину населення, в Гавані є їх 40,000, тепер численно еміґрують до Південної Америки. Китай має вісім міліонів своїх еміґрантів, які всюди творять компактні громади, організовані як конґреґації, з власною управою.

Головні улиці Бангкоку повні китайських крамниць і написи з круглим сіямським письмом стрічаємо дуже рідко. Всі вироби привозять з Китаю й Европи. Є тут кількакін, одначе вони в китайських руках, подібно як численні доми гри та курильні опію. Сіямець не працює, а радо бавиться. Дивиться на штукарів на вулиці, дає собі ворожити звіздарям (астрольоґам) і іншим ворожбитам, які використовують його наївне довіря. Наїсться з вуличної кухонки, з якою Китаєць ходить по вулицях. Сяде на краю вулиці, візьме в ліву руку миску з рижом і сіканим мясом, у праву руку два сікані патички та подає собі ними зручно до уст страву; куски мяса та кілачики мачає в іншій мищині. Сіямець не сідає на землю або на стілець, лише сидить, підібгавши ноги, опираючись об пяти. Курить з довгої, грубої наче рамя рури бамбусової, в якої долішній частині є отвір на тютюн. Випускає великі клуби диму, дивиться на людей, на ріку, або на ніщо та є щасливий. Знає, що згідно з релігією Будди не дасться нічо змінити на цьому поганому світі, ні працею ні криком, і що в котромусь із будучого життя дійде до щасливости. Тож чому намагатися?

Сіямський нарід є сильної, трохи присадкуватої постави, аж кипить здоровлям, начеб хотів сказати, що дармуваня ушляхотнює більше ніж праця. Жінки мають круглі лице, чорне, коротко підстрижене волосся, білу сорочку, а тіло довкола перевязане сампотом, кавалком нешитої матерії. Мужчини подібні з лиця та одежею так, що нераз нелегко розріжнити їх від жінок.

Раз бачив я, як працювали в митному уряді. Робітники, голі по пояс носили товар із човнів на побережа, де стояв митний службовець. Один робітник держав над одним парасолю. Було це в тіні густих дерев, та ця парасоля була відзнакою службової могутности, бо на щось таке не може собі позволити звичайний Сіямець.

Мабуть лише скромності життя та щедрости тропікального підсоння треба приписати те, що в Бангкоку майже не видно прошаків, хіба біля пагод (святинь). Та святині буддійці рідно відвідують.

Опій продають і курять зовсім свобідно. Залюбки курять опій Сіямці і Китайці, бо це бодай на хвилину переносить їх у щасливе життя, а бодай дає їм ілюзію щасливішого життя. Нерідко трапляється, що закурена люлька випадає із засипляючої руки на рогіжку та запалює її. Потім вогонь захопить ряди деревяних домиків і так присилує будувати здоровіші пристановища. Китайці частенько самі підпалюють свої домики, щоб дістати обезпечення.

Я був у Бангкоку підчас великого свята. Місто було прикрашене прапорами, одначе сіямських, із пятьма пружками барви червоної, білої та синьої, було дуже мало. Бангкок потопав у повені китайських прапорів, що були вивішені на більшости крамниць у головних вулицях. Та то не був давній прапор із сімома пружками ріжних барв, лише революційний прапор. Він коліру червоного, а в горішньому його розі є синє поле з білим колом, довкола нього дванадцять білих язичків. Сіямці з гордістю кажуть, що вони „таї", себто горожани вільної держави, в противенстві до европейських кольоній, які окружають їх звідусіль. Та ті китайські прапори їм пригадують, хто є господарським володарем у їх країні. Політичним оборонцем Сіяму є Анґлія, яка тут здобула значний вплив.

У Сіямі нема характеристичного будівельного стилю, як нпр. у Китаю або Японії. Мешкальні доми примітивні, нема сили надати їм характеру країни. Сіям не має народньої культури, мистецтва, ні літератури. Всі духові здібности виявилися в одному напрямку: в релігійній ідеї. Бангкок має прегарні буддійські святині. Кожда з них складається з кількох будівель, де є уложені сотки статуй Будди, деякі викладені золотом і самоцвітами. Ті святині це мистецький вияв релігійних почувань народу. Крім святинь замітні тут величаві будівлі королівської палати.

Опухлий.

— Куме, а ви чого так запухли з правої сторони?

— Та бо моя стара майкутник.

П. Филипович.

ПРОСТІР.

Нема словам лічби,
Нема на них нероду.
Їх сіють і любов і гнів,
Їх виплекать мені звелів
Той нарід, що знаходить згоду.
Поміж прийдешнім і бажаним
Їх сіє син доби,
Що голосом мідяним
Благословила радість молоду,
Коли людина падає і всеж
Кричить: „я йду!"

Для слів немає меж.
Майбутнє і минуле
Влились в сьогодня. Так ріка
Вливається у море неозоре,
Так рука,
Руки шукає,
Серце чуле
Гукає серцю: йдеш?
Дивись — немає
Колишніх меж!

І всі слова
Вливаються в розмову.
Одне від одного беруть понову,
Красу і силу.
Почуєш пісню милу
І знаєш: це росте трава
І радісно чекає на поліття.
Почуєш гордий крик
І знаєш: гострий кремінь
В землі не зник.
Нове століття
В простору темні
Незнані ще одвіку іскри кине.

Людино!
Здобувай
Незнане слово, —
Те — вперше зявиться,
А те — розквітне знову,
А те — у нерість перетвориться і гляне
На нього соняшне проміння —
Воно засяє самоцвітом
В руках майстрів,
В руках звичайних.
І наші дні здивують дивним світом
Прийдешні покоління,
І стане гаслом неосяжної доби:
— Нема словам лічби!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

БОРНСАЙД — ШІКАҐО, ІЛЛ.

Збірка на Лемківщину.

Дня 14. вересня відбувся 30-літний ювилей подружого співжиття громадян Петра і Марії Бабяк. На ювилейній забаві чесні гості не забули і за рідний край, про який заговорив до них гром. Йосиф Нісевич. Згадали і за положення Лемківщини і на допомогу просвітній праці на Лемківщині зібрано $14.14, які відослано до краю через Обєднання.

Гість.

ВІЛМЕРДІНҐ, ПА.

З хрестин на визвольну боротьбу.

Дня 1. вересня відбулись хрестини в гром. І. і М. Сенчишин, які хрестили свого сина Тараса. Івана. При забаві гості згадали й про рідний край, та на поклик гром. Лабойка зложили жертву: С. Лабойко $1; по 50 ц.: Г. Оринич, О. Оринич, М. Мента, І. Сакала й І. Сенчишин; по 25 ц.: І. Оринич, М. Оринич, Ю. Оринич, М. Сенчишин і Т. Сенчишин. — Разом зібрано $4.75 та вислано через Обєднання на боєвий фонд.

С. Лабойко.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З Державницької Маніфестації на Рідний Край.

Контрольна комісія, вибрана Маніфестаційним Комітетом для провірення приходів і розходів, получених з влаштуванням Державницької Маніфестації української еміґрації в Америці, що відбулася в Ню Йорку 1-го вересня 1935 року, отсим подає до відома, що вона, провіривши всі приходи й розходи, знайшла все в порядку, та що чистий прихід, по відтягненню всіх видатків, виносив $873.85. Ту суму переслано через Обєднання, призначуючи $773.85 на визвольну боротьбу, а $100 на політичних вязнів.

За Контрольну Комісію:
П. Сокальчук, М. Бойчук, В. Цісик.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На поміч студентам.

Бувшим ученикам Рідної Школи, які тепер учаться за границею, прийшли з допомогою: П. Назаревич $2; по $1: Г. Пилипчак, М. Сукач, Н. Дудар, М. Тиж, Т. Михалюк, П. Рибка, І. Рибка, А. Пирожек, Д. Левко, Е. Сокач, О. Малич; по 50 ц.: Ф. Дацко, Е. Мельник, Д. Пилипяк, П. Бабуховський, А. Озеранець, В. Баховський. — Разом зібрано $16 і вислано до Обєднання.

М. Іванів.

ЛОНҐ АЙЛЕНД СІТИ, Н. Й.

Для села Різдвян.

На будову дому читальні „Просвіти" в селі Різдвянах, пов. Рогатин, зібрали і зложили:

Іван Терпливець, Лонґ Айленд Сіти, Н. Й., $50.

На листу ч. 107 зібрав М. Янишин у Ньюарку, Н. Дж., пожертви, які дали: М. Янишин $15; Допомоговий Комітет Рогатинщини $10; М. Коритко $2; по $1: М. Надрічний, Г. Іванів, М. Стодольський, М. Височанський, Н. Гнида, П. Вакулінський, М. Козуб, Т. Стасіцький, В. Джус, І. Жухович; по 50 ц.: О. Бабій, Т. Стоякевич; М. Кебусь 25 ц. Разом $38.75.

На листу ч. 101 зібрав М. Корж: по $1: М. Корж, І. Рутка, В. Ґулька; по 50 ц.: Т. Боднар, І. Хухович, В. Гапанович, Ф. Дорошенко, І. Лобур, М. Саків, О. Голоднюк; М. Янишин 30 ц.; по 25 ц.: С. Присяжний, М. Воробець, С. Отайко, Ф. Салюк, І. Лисак, Г. Залєський, М. Сакало, С. Воробець, І. Мохнач, Н. Н., М. Гарцула, А. Федуняк, Колісник, С. Вавричук, І. Туранський, С. Вислоцька, Г. Майківський, і Н. Маґула; М. Коритко 20 ц.; І. Новак 10 ц. Разом $11.60.

На листу ч. 58 зібрав В. Головчак у Дітройт, Міш.: В. Головчак $10; Т. Хрусвтавка $5; М. Головчак $2; по $1: В. Боровський, Я. Тимович, М. Мельник, О. Микитюк, С. Микитюк; П. Костурка 50 ц. Разом $22.50.

На листу ч. 59 зібрав О. Крайківський в Дітройт, Міш.: О. Крайківський $7; Текля Свидан $3; по $1: О. Чорненький, Д. Гащин, Д. Доскоч, Т. Війтович, В. Бартків, М. Воронка, М. Марусячин, Т. Миськів, Д. Крімко і І. Вакалюк; безіменні пожертви: одна по 50 центів і чотири по 25 ц. — Разом $21.50.

На листу ч. 52 зібрав Г. Тутка в Ню Йорку, Н. Й., Г. Тутка $10; Т. Тутка $5; А. Крайківський $3; О. Кузик $3; С. Гаврилюк $2; по $1: Т. Наконечний, М. Кузик, Й. Ятковський і Г. Андріїв. Разом $27.

На листу ч. 72 зібрав О. Крайківський в Тейлор, Па.: П. Сенюк $5; І. Ярема $2; по $1: П. Нагаджина, С. Бень і О. Крайківський; по 50 ц.: А. Молодович, Н. Тутка і Т. Сисак; по 25 ц.: Л. Крижанський і Марія Бойко. — Разом $12.

На листу ч. 77 зібрав В. Ґнус у Тейлор, Па.: по $2: Антоніна Ґнус і Наталія Вольф; по $1: В. Ґнус і І. Танчин. — Разом $6.

На листу ч. 78 зібрав П. Ільчук у Тейлор, Па.: П. Ільчук $2; П. Тутка $1; О. Наконечний 50 ц. — Разом $3.50.

На листу ч. 79 зібрав Т. Татаринський в Тейлор, Па.: по $1: Т. Татаринський, І. Чупрун і д-р М. Тацій; А. Александер 50 ц. — Разом $3.50.

На листу ч. 61 зібрав Е. Крайківський в Едмонтон, Канада: Е. Крайківський $5; Ом. Крайківський $1. — Разом $6.

На листу ч. 56 зібрав І. Крайківський в Едмонтон, Канада: В. М. Бендяк $3; по $1: Ю. Сенюк, Наталка Крайківська-Валюк, Г. Валюк і Ольга Гриців; І. Крайцо 50 ц.; по 25 ц.: Н. Мелех, П. Стадник, М. Лятіцький і Д. Юрах; Березюк 10 ц. — Разом $8.60.

Разом досі зібрано всіх грошей на будову читальні „Просвіти" в селі Різдвянах $160. Вислано почтовими переказами, числа посвідок 80093 і 80094.

За друк збіркових ліст заплачено $3.50.

В касієра тутешнього комітету І. Терпливця лишилося $47.75. Ці гроші зберігаються на заплачення позички гр. Дорі Головчак з Тейлор, Па., в сумі $68, що їх позичив від неї різдвянський будівельний комітет і дав доручення американському допомоговому комітетови села Різдвян їй ті гроші повернути. До заплачення довгу не стає ще $20.55.

Але треба ще багато більше! З села пишуть нам, що на докінчення читальні потрібно ще найменше $400, а тих грошей вони там вже не всилі ні дати, ні зібрати. Отже на нас, колишніх різдвянських громадян, спадає моральний обовязок дати нашим землякам піддержку і докінчити почате діло.

З Гай Прері, Алберта (Канада) повідомляють нас, що вони вислали просто до краю $19.20. З того всього рахунку виходить, що на докінчення будови дому читальні в нашому селі треба ще $173.35, — і ті гроші мусять піти звідсіля від нас.

Ану, земляки, — хто перший відгукнеться?

Ще не пізно! Присилайте свої пожертви і поможіть докінчити просвітній дім!

Просимо вибачення, що цей звіт запізнився, але не наша це вина, а тих, що забрали „лісти", та ще досі не віддали і своєї пожертви не дали, дарма, що ми пригадували і просили.

Усі пожертви просимо присилати на адресу касієра комітету:

John Terplywetz, c/o Green Grill, Queens Boulevard and 37th Street, Long Island City, N. Y.

Збіркові лісти на адресу секретаря:

M. Yanson, R. F. D. 1, North Street, Babylon, N. Y.

Ів. Терпливець, касієр,
М. Янишин, секретар.

Затісні штанята.

Маленький Миронко каже до мами:

— Ці сподні не добрі для мене. Вони тісніщі ніж моя шкіра.

— Що ти говориш дурниці? Деж так може бути?

— Чому ні, в моїй шкірі я можу зігнутися; а коли я маю на собі ці сподні, то не можу!